

Zakaj branje? Ker nam sposobnost domišljije omogoča tudi lažje preživetje.

Pred seminarjem slovenskega jezika, literature in kulture

Leta 2019 je 76 odstotkov Američanov, starejših od 18 let, prebralo vsaj eno knjigo, leto pred tem je kar polovica Slovencev izjavila, da v 2018 niso prebrali niti ene knjige v slovenščini. Tudi zato bo branje tema 58. seminarja slovenskega jezika.

📷 Predavanja, ki so javna in odprta za vse, bodo letos potekala pod naslovom Branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. Foto: SOJ RTV SLO

Na seminarju, ki se bo slavnostno odprl v ponedeljek, 4. julija, ob 20.00 v Cukrarni, se bodo organizatorji posvetili branju, njegovemu pomenu in predvsem pozitivnim učinkom. *"Branje nam omogoča življenje v svetove, dejanja in dogodke, ki jih sicer v dejanskem življenju morda ne bi nikoli imeli priložnost izkusiti (ali jih celo ne bi želeli dejansko doživeti) ter nam omogoča, da se na varen način seznanjamo z najrazličnejšimi, tudi ogrožajočimi, usodnimi človeškimi izkušnjami. Je potovanje v možne svetove, v drugo, drugačno, nas bogati, plemeniti, širi besedni zaklad, sproža najrazličnejša čustva (od žalosti in gnusa do sreče in veselja), nas navdihuje, motivira ..."* razmišlja **Alenka Žbogar**, predsednica 58. SSJLK-ja.

Seminar, ki ga v okviru Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani organizira Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, se bo odvil pod naslovom *Branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Dogodek, ki bo trajal do 15. julija, bo po dveh letih spet potekal v živo.

Dvanajst dni trajajoč program predstavlja tujim slovenistom, slavistom, univerzitetnim učiteljem, znanstvenim delavcem, študentom, pa tudi prevajalcem ter kulturnikom in učiteljem iz slovenskega zamejstva intenzivno učenje slovenščine s pogovorom in fonetičnimi vajami, strokovna predavanja in bogat spremljevalni program.

Ni pomembno le kaj, ampak tudi kako beremo in predvsem, kaj kot bralci vemo o besedilu (torej ali menimo, da beremo fikcijo ali dejstva), poudarja Alenka Žbogar.

Možgani med branjem simulirajo delovanje, kot da bi zares videli, počeli in čutili stvari, o katerih beremo, pri čemer se sprožajo procesi, ki so nevrobiološko in kognitivno identični običajnim človeškim duševnim procesom. Spomni na **Briana Boyda**, ki v delu *O izvoru zgodb: evolucija, mišljenje in fikcija* (2016) ugotavlja, da obstajajo vzporednice med človekovim evolucijskim razvojem (predvsem razvojem in delovanjem možganov) ter njegovo ustvarjalnostjo. Avtor dokazuje, da človekova sposobnost ustvarjanja zgodb po eni strani izjemno pozitivno vpliva na posameznikovo delovanje v skupnosti in v medsebojnem komuniciranju znotraj nje, po drugi strani pa nam sposobnost domišljije in predvidevanja različnih scenarijev v določenih položajih omogoča lažje preživetje. Človeško evolucijo povezuje prav s sposobnostjo pripovedovanja zgodb: človek želi ugajati lastnemu umu in segati k drugim zaradi ugodja, ki ga čuti ob deljenju teh izkušenj na nikoli poprej videne načine.

Če je s tiskom knjiga postala nosilka razvoja človeštva, preko dekodiranja črk in opomenjanja mentalnih predstav o besedilu pa osrednja razvojna dejavnost linearno branje, so elektronska besedila z jezikovnimi, glasbenimi, upodobljenimi, zvočnimi idr. kodi bralni proces oz. krmiljenje po besedilu zelo spremenila, zapiše predsednica seminarja. *"Podobno kot ob izumu tiska ni manjkalo skeptikov, ki so dvomili o njegovih pozitivnih učinkih, tudi digitalno branje sproža veliko dilem in raziskav o njegovem vplivu na človeške možgane. Negativno naj bi vplivalo predvsem na bralčevo pozornost in koncentracijo: Manfred Spitzer (Digitalna demenca: kako spravljamo sebe in svoje otroke ob pamet, 2016) npr. dokazuje, da informacijska tehnologija povzroča t. i. digitalno demenco."*

📷 Seminar bo po dveh letih znova potekal v živo. Foto: Pexles

Kljub različnim teorijam v simpozijemskem zborniku prepoznavajo zlasti pozitivne učinke branja. *"Ob zavedanju, da gre za kompleksno kognitivno, čustveno in domišljjsko dejavnost, ki jo zlasti hermetična kanonska literatura dodatno otežuje, saj sproža številne tujosti, nas ne preseneča, da v tekmi z digitalnim svetom postaja branje vse manj priljubljeno tako med odraslimi kakor mladimi."*

*ča vživljanje v svetove,
ki jih sicer v dejanskem
vi nikoli imeli priložnost
e bi želeli dejansko
togoča, da se na varen
najrazličnejšimi, tudi
imi človeškimi
anje v možne svetove, v
is bogati, plemeniti, širi
vža najrazličnejša
gnusa do sreče in
ije, motivira ...*

— ...

Raziskava o bralnih navadah in bralni kulturi že od začetka, torej od sedemdesetih let 20. stoletja, kaže, da je stanje na tem področju zaskrbljujoče. **Miha Kovač** v delu *Berem, da se poberem* (2021) ugotavlja, da so imeli Norvežani v sedemdesetih letih podobno zatečeno stanje na področju bralne kulture kot mi, a se je pri njih "med letoma 1979 in 2019 število nebralcev zmanjšalo za petino, pri nas pa je ostalo nespremenjeno." Odstotek nebralcev se celo ves čas zvišuje.

Osrednji cilj 58. seminarja je, da tujim slovenistom, pa tudi slavistom in študentom slovenščine ter vsem, ki se želijo učiti slovensko, ponuditi poglobljene literarnovedne, jezikoslovne in kulturološke strokovne vsebine, ob katerih se bodo plemenitili in tako še bolj suvereno izvajali svoje poslanstvo ambasadorjev slovenskega jezika, literature in kulture. Seminarja se jih bo udeležilo 94, prihajajo pa iz 22 držav.

Prvo Toporišičevo priznanje v roke Lidije Arizankovske

Na ponedeljkovem slovesnem odprtju bodo prvič podelili Toporišičevo priznanje za izjemne prispevke pri uveljavljanju in promociji slovenistike ter k ugledu slovenistike v Republiki Sloveniji in mednarodnem prostoru. Letošnja nagrajenka je dr. **Lidija Arizankovska**, redna profesorica na Filološki fakulteti Blaže Koneski Univerze Sv. Kiril i Metodij v Skopju. Priznanje prejme za izjemne raziskovalne in pedagoške dosežke na vseh stopnjah izobraževanja ter izkazano večdesetletno sodelovanje in krepitev sodelovanja med ustanovami oziroma posamezniki na področju slovenistike.

📷 Brian Boyd človeško evolucijo povezuje prav s sposobnostjo pripovedovanja zgodb. Foto: Reuters

Ob odprtju bodo poleg Alenke Žbogar zbrane nagovorili tudi **Dejan Crnek**, podžupan Mestne občine Ljubljana, prof. dr. **Ksenija Vidmar Horvat**, prorektorica Univerze v Ljubljani, prof. dr. **Mojca Schlamberger Brezar**, dekanja UL FF, prof. dr. **Mateja Pezdirc Bartol**, predstojnica Oddelka za slovenistiko, prof. dr. **Marko Stabej**, predstojnik Centra za slovenščino in dr. **Mojca Nidorfer**, predsednica komisije za Toporišičevo priznanje.